

Öngól?

Az eszmények világában a moralitás legfőbb parancsa, hogy az emberek tettei – különösképpen azok, amelyek mások életére is kihathatnak – nem maradhatnak következmények nélkül. A nem csak öndefiníciójuk szerint demokratikus társadalmak kibontakozásának és funkcionálásának feltétele, hogy a politikai osztály törvényeivel és elvárásaival a valóságba ültesse át ezeket az eszményi követelményeket.

Semmi sem bizonyítja jobban a Kádár-korszak erkölcsromboló hatását, mint hogy a rendszerváltozás óta olyan réteg irányítja a közvéleményt, amely az erkölcsi szempontokat irrelevánsnak tekinti a politika területén. Az erkölcsi szempontokat ugyanis a forradalom elárulásakor a rendszer legitimitásának érdekében fel kellett függeszteni, és az így keletkező űrt a „kisebb rossz” államfilozófiájával tömtek be. Minthogy nem tetszettünk forradalmat csinálni, elmaradt az erkölcsi szempontok rehabilitációja is. Ezek nyílt megtagadására először a Fidesz-kormány vállalkozott: kimondta, hogy az erkölcsi szempontoknak nincs közük a politikához, tehát minden megtehető, amit törvény nem tilt kifejezetten. Sőt sok olyasmit is megtettek, amit tilt a törvény, azon az alapon, hogy minden elfogadható, amit a hatalom birtokában ki lehet kényszeríteni.

A Medgyessy-botránny kirobbanások kiderült, hogy az erkölcsi szempontok le-sajnálása összefüggésben áll a Kis Jánoshoz vagdosott záptojások áradata önmagában is ezt bizonyítja. Kis János demokrata, tehát az a meggyőződése, hogy demokratikus társadalomban a tettek kö-

vetkezményekkel járnak. Első cikkében mindenesetre elkövette azt a hibát, hogy nem szögezte le: a következmények súlyát mérlegelni kell. A szovjet tömb egyik kis diktatúrájának egykori kémelhárító tisztje erkölcsi mérlegelés alapján nem lehet egy demokratikus állam miniszterelnöke, kiváltképp akkor nem, ha életrajzának ezt a fejezetét elhallgatta választói előtt. De természetesen miniszterelnöknek kell maradnia ezzel a szégyenfolttal, ha az őt delegáló párt nem tud elszakadni öröklött beidegzettségétől és pártállami múltban gyökerező értékrendjétől, és egy emberként a besározódott miniszterelnök mögé áll. Ez esetben a miniszterelnök mentesül ugyan tetteinek következményeitől, de csak azért, hogy ne rántsa magával a bukásba az őt támogató koalíciót. Ez ugyanis ennél súlyosabb következménnyel járna: újra kormányra segítené a demokrácia alapintézményeit létküben fenyegető Orbán-klikket.

Látható: a kényes erkölcsi igények ma sem kapcsolhatják ki politizálásunkból a kisebb rossz logikáját. De a Kádár-korszakkal ellentétben a kisebb rosszat ma már nem kell jóvá, pláne nagyszerűvé stilizálnunk. A Brezsnyev–Kádár-korszak egyik kémelhárító főhadnagyából nem kellene lángoló szovjetellenes hazafit kreálni. És nem kellene dezavualni azokat, akik nem hajlandók lejjebb szállítani a demokratikus politizálással szemben támasztott erkölcsi követelményeiket.

Mi mindent hablatyoltak össze a Nagy Magyar Alföld lapályát felidéző értelmiségi hüvelykmatyik annak érdekében, hogy az erkölcsi szempontok védelmezőit a gyakorlat fényében a nép ellensé-

geinek tüntessék fel! Kíméletből csak egy példát említek meg a sok közül. Az embereket nem az erkölcs érdekli, hanem a gazdaság. Az eddigi miniszterelnökök nem értettek a gazdasághoz. Medgyessy ért hozzá. Az erkölcs nevében értelmiségiek meg akarják fosztani a népet attól az egyetlenegy miniszterelnöktől, aki emberi életszínvonalat tudna biztosítani neki. Mintha a miniszterelnöknek kellene az ország legjobb közigazdásának lennie, és nem a miniszterelnök tanácsadóinak!

Az erkölcsi igénytelenség eddig lenézte és leszólta az erkölcs szempontjait. Ma, augusztus elsején azonban, amikor ezt a cikkemet írom, Aczél Endrének a

Népszabadságban megjelent fejtegetése (Öngól) a demokrácia erkölcsi lényege ellen folytatott sajtóhadjáratot új szakaszba lendítette át. Aczél Endre ugyanis nem gyakorlati, hanem erkölcsi szempontból ítéli el a demokrácia legfőbb morális parancsát. Szerinte a jobboldal elkövette azt a hibát, hogy meg akarta lovagolni a Medgyessy-ügyet. A szocialisták kényszerűségből engedtek a szabad demokrácia zsarolásának, és hozzájárultak az összes titkosszolgálati ügy feltárásához. „Hiába mondta Horn Gyula, Boross Péter, Gálszécsey András és néhány más, most azt mondom: generációs politikus, hogy hagyni kéne az egészséget, nem ment.”

És mi az eredmény? „Öngól. Illetve sokkal több ennél: Magyarország szégyene.” A szégyen: etikai kategória. Az átvilágítások szégyent hoznak Magyarországra. Nem az a szégyen tehát, hogy olyan sok fülíg sáros ember vállalt politikai szerepet a fordulat után, és nem az a szégyen, hogy a politikai notabilitások mind ez ideig jól érezték magukat az összemocskolt fészkekben, és ezért tétlenségre kárhoztatták a fészektakarítókat, hanem az a szégyen, hogy kiderült az igazság. Ilyen szégyentelenül eddig még senki sem írt erről. Ez az igazi öngól, Aczél Endre!

Eörsi István
író

Kizárólag Eörsi István kedvéért újból felrajzolom cikkem gondolati építményét. 1. A Medgyessy-akta kiborításával az áprilisi választások vesztesei arra tettek kísérletet, hogy a miniszterelnök megbuktatásával új választásokat kényszerítsenek ki. 2. Kétszeresen is rosszul kalkuláltak azonban. Egyfelől Medgyessyt, az „ügynököt”, nem sodorta el a népharag. A közvélemény-kutatások szerint a magyar nép nagyobbik fele még csak vétkesnek se találja őt. Másfelől nem számoltak azzal, hogy a kormányzó többségnek, ha akarja, ismétlem: ha akarja, akkor módja van a III/III. (stb.) ügyosztálytal együttműködő, éppenséggel nem kormánypárti politikai figurák kilétének, a fedőnevek mögött megbújó egykori hálózati személyeknek az azonosítására. Quod erat demonstrandum. 3. Ez ugyebár öngól. 4. De onnan nézve, ahonnan én szemlélem a körötünki zajló eseményeket, szomorú gólok az eredményez az a politikai bosszú is (hivatalosan: tisztázás, a jövőbeni zsarolások megelőzése), amelynek hullámai óhatatlanul eléri és talán el is söpri a magyar politikai osztály jobboldali-konzervatív jelesein egy hányadát. 5. Én, ellenétben másokkal, vélhetően Eörsi Istvánnal is, semmi örömet nem érzek az eljövendő dolgok íze fölött, tudom, hogy Magyarország hírneve, bonitása a legkisebb mértékben sem igényli a botrányszériát.

Mert az lesz, hacsak nem történik közben valami. Sajnos sejtem, hogy ki mindenki fog fennakadni a Mécs-bizottság hálóján. 6. Megérdemlik-e? Az a sajátos helyzet áll elő, hogy ők, kivált a leghevesebben kommunisztázók és az Orbánékkal minden aggály nélkül együttműködők – igen, a magyar dolgozó nép azonban, amelynek majd a fele a közelmúltban épp ezeket az embereket tüntette ki bizalmával, s most porig alázva érzi majd magát – nem. 7. Ami pedig „Magyarország szégyenét” illeti, azt voltam bátor sugallni, hogy ez az egész ügy, amelynek keretét, amelyre lehetőséget – s neki tartalmat!! – kizárólag és csakis a választási eredmény megmásmintásának terve, ez az Európában teljesen példa nélkül álló antidemokratikus vállalkozás adott, végső soron országunk szégyene. Akik csinálták, országunk választott vezetői voltak. Nem én választottam őket, de mi. P. S.: És hát ugye az sem nagy dicsőség, ha az egyik tábor majd azzal kacagja ki a másikat, hogy „Mi volnánk a hálózatok kormánya? Ti voltatok!” Hm? P. S. II.: Javaslom Eörsinek, tartózkodjék a becsmerlő kifejezések használatától. Nem biztos, hogy mindenki, aki más-keppen gondolkodik, mint ő, megbélyegzést érdemel. Meg hát a gondolati erő sem terebélyesedik a verbális agresszivitástól.

Aczél Endre